

משאת משה

חג הסוכות – גליון 285

ארבעת המינים

וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וְעֵנָף עֵץ עָבֹת וְעַרְבֵי נָחַל וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים (ויקרא כג, מ)

עלינו 'לקחת' את ארבעת המינים.

– ואיתם – לשמחה, לפני ה' אלוֹקֵנוּ.

ואלו הן: אתרוג. לולב. הדסים. ערבות.

– יש בהם משהו משמח במיוחד?

מה המינים הללו אומרים לנו?

אז יש הסבר בדברי חז"ל (ויקרא רבה ל, ב):

'א"ר אבין משל לשנים שנכנסו אצל הדיין ולית אנן ידעין מאן הוא נוצח אלא מאן דנסב באיין בידיה אנן ידעין דהוא נצוחיין כך ישראל ואומות העולם באין ומקטרגים לפני הקדוש ברוך הוא בר"ה ולית אנן ידעין מאן נצח אלא

במה שישראל יוצאין מלפני הקדוש ברוך הוא ולולביהן ואתרוגיהן בידן אנו יודעין דישראל אינון נצוחיין לפיכך משה מזהיר לישראל ואומר להם ולקחתם לכם ביום הראשון.

שני בעלי דין נכנסו אצל הדיין. זה האחרון פסק לטובת אחד מהם.

כעת, לא ידוע מיהו זה שניצח בדין. שניהם נראים אותו הדבר ממש.

יש רק הבדל אחד ביניהם: האחד נוטל משהו בידו. השני לא.

– במקרה שלנו – זה הלולב. והאתרוג.

ומי היו בעל הדין?

– ישראל, ואומות העולם.

האומות היו אלו שעמדו כנגדנו בדין!

– ואנחנו חשבנו שמדובר במקמרג הידוע, השטן. מלאך המוות.

חשבנו שמדובר על ההוא שהיה צריך להילחם כנגד הקטרוג שלו. ההוא שבראש השנה בלבנו אותו בתקיעת השופר, וביום הכיפורים ה' לא נתן לו לפתוח את הפה (יומא כ.).

– האם יש לו קשר מיוחד דוקא ל'אומות העולם'?

* * *

מיגונית

וחוץ מזה.

הלולב והאתרוג – מראים מי ניצח בדין.

– יש בהם משהו שמגלה את הניצחון הזה. משהו שמראה הבדל עמוק, ושורשי, בינינו – לבין 'אומות העולם'. אלו שעמדו כנגדנו בדין.

ולנו, זה נראה כמו משהו די פשוט. כמה ענפים ירוקים, ופרי צהבהב-ירקרק ספק אכיל.

– איפה יש כאן תוכן של 'ניצוח' בדין?

כך גם הסוכה עצמה.

יש בה 'סיכוך'. מחסה. הגנה.

יש בה גם את הדפנות. גם הם סוג של מחסה. משהו ש'עוטף' אותך מכל הכיוונים. בעצם משני כיוונים ועוד קצת.

והסוכה הזו מהווה זכר לענני הכבוד. אלו ששמרו עלינו בלכתנו במדבר. שהגנו עלינו. שסככו מעלינו. ש'ריפדו' לנו את הדרך מלאת החול. שכיבסו לנו את בגדינו.

– מישחו רואה כאן שמירה מיוחדת?

אם תהיה אזעקה. שלא תהיה. האם מישחו ישאר בסוכה – בתור 'מיגונית'?

וגם מכונת הכביסה פעילה בחג הסוכות. באופנים המותרים.

יש כאן מצוה קדושה. סכך. דפנות. ואנחנו נכנסים אל תוכה כולנו. עם הנעלים. וזה נפלא.

– אבל – האם יש כאן עוד תוכן? האם אנחנו מפסידים כאן משהו?

* * *

המאמינים הגדולים

אז כדי להסביר את הדברים, צריך להתחיל מהתחלה.

יש בורא עולם!

– זו ההתחלה.

והוא ברא עולם מלא. ובו חיים ופועלים בני האדם. נזר הבריאח.

ויש בעולם הזה אנשים שיודעים שהוא קיים. שמאמינים בו.

הם יודעים – שהוא ברא את העולם. שהוא מנהל אותו. שהוא מנהיג את הכל. שהוא סיבת כל הסיבות.

– וזה לא דוקא העם היהודי.

הישמעאלים הם כאלו. ויש גם עוד הרבה מאמינים ברחבי העולם. על שטר הכסף הנפוץ ביותר בעולם כתוב משפט מלא באמונה כזו.

ה'אתיאזם', הבלתי מאמינים, יוצאים בכל וויכוח נטול-דמגוגיה כמגוחכים. ה'חשיבה' שיש יצירה ללא יוצר כלשהו – אינה אלא כסילות מוחלטת.

אז יש הרבה מאמינים.

וגם הם באים לראש השנה. ו'כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון'.

ויש כאן התמודדות:

– או אנחנו – או הם.

ולא ידוע מי המנצח!

– עד – שמגיע חג הסוכות. ואנחנו יוצאים עם הלולב. ועם האתרוג.

ואז הכל ברור:

– אנחנו המנצחים.

והם – המפסידים הגדולים.

* * *

בורא – או מלך?

הבורא, הוא אחד.

– ברור לכל שהוא אחד. לא יתכן שיהיו שנים כאלו.

[ההסבר בקצרה: הבורא הוא זה שמגביל את הכל, ואף אחד אינו מגביל אותו. ואם כן – הוא אינסופי. בלי גבול. ואינסוף – לא יכול להיות יותר מאחד. אחרת הוא לא יהיה אינסופי, כי השני מגביל אותו בעצם מציאותו].

ואנחנו יודעים – שיש 'צד שני'. ה'סטרא אחרא'. בתרגום ללשון הקודש – 'הצד האחר'.

– מיהו הצד האחר הזה?

אז כדי להסביר את זה, נתחיל כך:

הבורא יתברך, אינו רוצה להישאר רק כ'בורא'.

הוא רוצה להתגלות – כמלך.

– וזה ממש לא אותו הדבר.

'בורא' – אינו זקוק לאף אחד. וגם כמנהיג ומנהל הוא לא צריך עזרה. הוא עושה את הכל לבד. 'עשה עושה ויעשה לכל המעשים'.

אבל כ'מלך', הוא כן צריך 'עזרה'.

מלך – צריך שימליכו אותו. ואם לא ממליכים אותו, הוא לא יהיה מלך!

ואם הוא לא יהיה מלך, אז מה יהיה?

– הוא לא יוכל להוציא אל הפועל את התוכניות שלו. את ה'מדיניות' שלו. את הרצונות שלו.

אם הוא היה רוצה להישאר בורא ומנהל, הוא לא היה צריך אותנו בשביל התוכניות שלו. הוא היה יכול לעשות את הכל לבדו. בלי שום עזרה.

אבל הוא לא רוצה להיות רק בורא. הוא רוצה להיות מלך.

– וכמלך – הוא צריך אותנו. לגמרי.

זגג בלי זכוכית

אנחנו אומרים את זה ביום הכיפורים:

– 'כי הנה כחומר ביד היוצר. כן אנחנו בידך. חבט לברית'.

אנחנו גם 'כאבן ביד המסתת'. ו'כגרזן ביד החרש'. ו'כחגה ביד המלח'. ו'כזכוכית ביד המזגג'. ועוד.

אז הפשט הוא, שאנחנו בידים שלך. ומה שתמצא – תעשה בנו.

אבל יתכן שיש בזה עוד עומק.

יש יוצר. והוא יודע ליצור דברים נפלאים.

– אבל אם לא יהיה לו חומר שהוא יוכל לעבוד איתו, אז כל הידע שלו – לא יהיה שווה מאומה!

ומה יעשה המסתת – בלי אבן?

והחרש – בלי גרזן?

והמזגג – בלי זכוכית?

הכל יהיה ב'בכח'.

– שום דבר לא יצא אל הפועל!

כן אנחנו בידך.

אתה הוא בעל הרעיונות. והתכנונים. והרצונות. אתה ה'אומן'.

– ואנחנו, החומר שלך. החגה שלך. הגרזן שלך.

אתה, בבריאה שלך, קבעת את המציאות הזו, בה אתה תלוי בנו. כביכול.

אז – חבט לברית.

– חבט לנקודת הקשר הזו בינינו, בין המלך – למלכותו.

ואל תפן ליצר.

– אל תפנה ל'סטרא אחרא'. לצד השני.

* * *

מהותו של ה'צד השני'

ומיהו ה'צד השני' הזה?

אז נקדים.

יש לנו 'בחירה'.

יש שני צדדים. ואפשר לבחור בכל צד שהוא.

ומהם שני הצדדים?

אם זה היה רק 'בורא', אז הצדדים היו – האם להאמין בו או לא. האם לקיים את דברו, ובזה לזכות לשכר, או שלא.

ובין אם נאמין ובין אם לא, ובין אם נקיים את דבריו ובין אם לא, זה לא נוגע אליו עצמו במאומה.

'אם תטאת מה תפעל בו ורבו פשעיך מה תעשה לו. אם צדקת מה תתן לו או מה מידך יקח' (איוב לה, ו-ז).

– הוא אינו 'נפעל' ממעשינו.

וכל מה שנעשה או לא נעשה – נוגע רק אלינו. האם נהיה 'אדם השלם', או שלא. האם נקבל שכר – או שלא.

אבל הוא גם מלך.

וכמלך – הוא כן נפעל ממעשינו.

– אנחנו נחליט אם הוא יהיה מלך, או שהוא לא יהיה מלך.

ויש לזה 'צד שני'.

והוא זה שמפתח אותנו – שלא להמליך את ה' יתברך.

ה' יתברך העמיד כאן צד שני, כדי שתהיה בחירה אמיתית. וזה צד שני אמיתי, חי ופועל. זה לא רק 'רעיון'.

וזו כל הבחירה שלנו כיהודים. האם להמליך את ה' יתברך, או חלילה – את הצד השני.

– וזה ממש 'נוגע' לו יתברך!

ברצותנו – הוא ימלוך. וברצותנו, הוא לא ימלוך. הוא יהיה כמו יוצר בלי חומר.

יתכן שהוא ימלוך ב'חימה שפוכה'. הוא יכריח אותנו בדרכים שונות ומשונות. יעמיד עלינו

'מלך שגזרותיו קשות כהמן' חלילה (סנהדרין צז:).

– זו אינה המלכות שהוא רוצה בה. זו 'ממשלה'. זו שליטה. זו אינה 'מלכות' אמיתית, בה הנתינים מקבלים את מלכותו של המלך ברצון – והוא משפיע בהם שפע כיד המלך.

וכמו שהמלך זו 'יישות' גמורה, אז גם ה'צד השני' – המציאות בה הוא אינו מלך – היא 'יישות' גמורה.

– זו יישות, שכל תפקידה הוא – להילחם כנגד המלך הזה.

היא זו שמעבירה אותנו על דעתנו. היא זו שמסיטה אותנו מהמטרה האמיתית שלשמה נבראנו, שלשמה נברא העולם כולו.

והיא גם זו שפועלת את אי-ההמלכה.

– זהו 'צד שני'. מכל כיוון שתסתכל עליו.

וזו מלחמה אמיתית, בין שני כוחות אדירים.

* * *

המוענים לכתר

היכן ה' אינו מלך?

– אצל אומות העולם.

הלא הם יודעים רק שיש בורא. ומנהל. ומנהיג.

– אין להם את היכולת, וגם לא את ההבנה, להמליך אותו.

רק בנו יש את ה'שבב' הזה, שיכול לקבל אותו למלך.

ומשכך, ה'צד השני', ואומות העולם – הם 'חברים טובים'.

– יותר מכך, הם נמצאים באותו הצד ממש. וכך אומר ירמיהו הנביא (נ, יב):

'בִּישָׁה אֶמְכֶם מֵאֵד חִפְּרָה יוֹלְדָתְכֶם'.

'אמכם' – זו המציאות הזו של ה'צד השני' (עי' ברכות נח. ועי' ספר הקנה ד"ה סוד ברכות).

ומה קורה בראש השנה?

– יש דין – על מלכות שמים.

ויש שני צדדים. יש כאלו שממליכים, ויש כאלו שלא.

ואומות העולם – הם מאמינים בה'. בבורא אחד.

– והכל זאת – הם 'צד שני'!

אנחנו, שייכים ל'צד הראשון'.

אנחנו יודעים שהוא לא רק בורא, אלא גם מלך. ושהוא צריך את ההתמלכה שלנו. ואת זה אנחנו עושים בראש השנה. וגם בכל מהלך חיינו.

והדין הוא בינם לבינינו.

הם טוענים בתוקף שהם מאמינים. וש'מגיע להם'. ולישמעאלים – יש אפילו ברית מילה.

ובזכות האמונה הזו, והברית הזו, הם 'טוענים לכתר'.

ויש לזה תוצאות עגומות. אומרים חז"ל (זוה"ק שמות לב ע"א, בתרגום ללשון הקודש) (מתוך פירוש 'הסולם'):

'אוי לאותו זמן שנולד ישמעאל בעולם ונימול, מה עשה הקדוש ברוך הוא, כלפי טענת השר של ישמעאל, הרחיק את בני ישמעאל מדבקות העליון, ונתן להם חלק למטה בארץ הקדושה, בשביל המילה שבהם.

ועתידים בני ישמעאל לשלוט על ארץ הקדושה זמן הרבה בשעה שהיא ריקה מכל, כמו שהמילה שלהם היא ריקה בלי שלמות. והם יעכבו את בני ישראל לשוב למקומם, עד שישלם הזכות של בני ישמעאל'.

אבל בסופו של דבר, אנחנו ה'מנצחים' הגדולים.

– כיצד?

* * *

להשלים את ה'שם'

ה' רוצה להתגלות כמלך.

– הוא – 'מתגלה'.

והמקום בו הוא מתגלה, זה כאן. בעולם הזה.

המקום הזה הוא – אנחנו. עם ישראל (עי' ביאור"ג לשיח"ש א, ג. ועיי"ש עוד א, יז).

אחד מההבדלים המהותיים בין 'בורא' ל'מלך', זה שהבורא הוא 'למעלה'. בשמים. מעל הכל. 'א-ל עליון'.

אבל המלך, הוא כאן. מתגלה – כאן. ב'דירה בתחתונים' שהוא רצה בה.

כמלך, הוא מתגלה – בשמו הגדול. שם 'הוי"ה'.

וכשהוא אינו מלך, אז ה'שם' הזה – אינו מתגלה כ'שם'. 'אין השם שלם'.

– הלא יש יד על כם י-ה'.

ומיהי ה'יד' הזו, ש'מכסה' את 'כס י-ה'? שאינה מניחה לה' להתגלות, להשלים את שמו הגדול?

– זהו עמלק. 'מלחמה לה' בעמלק'.

עמלק, הוא 'ראשית גויים'. הוא ההתחלה שלהם. של ה'צד השני'. של אלו שעליהם נאמר 'בושה אמכם'.

וכיצד ה'שם' הזה אינו שלם?

יש י, ה, ו'. שם נוצר כל ה'בכח'. כל ה'רעיון'. כל המדיניות של מלך.

ויש את הה' האחרונה, שהיא ה'מלכות' שלו יתברך. והיא ה'מוציא לפועל' של כל ה'בכח'. היא הגילוי שלו בנו. בעם ישראל.

– והיא כעת – אינה 'מצטרפת' לאותיות י-ה-ו.
אין השם שלם.

והסיבה – כי יש משהו כאן שהוא 'נגדו'. משהו
שמתנגד למלכות שלו. משהו שלא נותן לו
להתגלות כמלך.

– והכל נותר בגדר – 'רעיון'.

וכדאי שנדע ונבין.

האותיות הללו – אינן רק 'אותיות'.

– הן הגילוי שלו יתברך!

* * *

המנצחים הגדולים

כעת נשוב לארבעת המינים שלנו.

הלולב. האתרוג. ההדס. הערבה.

– מה מהותם?

– ארבע האותיות של שמו הגדול!

ואנחנו 'אוגדים' אותם ביחד. מצרפים אותם זה
לזה. מחברים את הכל.

– אנחנו ממליכים את ה' יתברך בעולמו!

אין אפשרות לתאר את העומק. את הגדלות.
את הפלא העצום.

– אנחנו, קרוצי החומר, ילודי אשה – אווזים ביד
שלנו את שמו הגדול.

ואנחנו אלו ש'מחברים' את אותיותיו זו לזו!

וב'אחיזה' הזו, אנחנו גם מראים משהו. מכריזים
משהו.

* * *

כשאנחנו רואים את שמו הגדול, אנחנו בעצם
רואים – אותו יתברך. הוא מתגלה שם ממש (עי'
לש"ו ספר הקדו"ש א, ד).

וכל ההבדל בינינו לבין 'אומות העולם', זה השם
הזה.

וכפי שמלמד אותנו רבנו הגר"א (יהל אור פקודי
יט ע"א):

– 'כל אמונתנו הוא – בשם הוי"ה. ובזה אנחנו
נבדלים מן האומות'.

– ה' יתברך, הוא לא רק שם, 'למעלה'. הוא לא
רק 'בורא', כפי שאומר ה'צד השני'.

הוא נמצא – כאן. בארץ. בעם ישראל.

ואנחנו אפילו אווזים בו ממש! בידים שלנו!

אז עד עתה, לא היה ידוע מי 'ניצח' בדין. האם
אלו שאינם ממליכים את ה', ה'צד השני', אלו
שרואים בו רק 'בורא' עליון ותו לא – או אלו
שממליכים אותו כאן. בעולם הזה. במציאות
שלנו. אלו שבונים לו 'דירה בתחתונים'.

וכעת –

– 'במה שישראל יוצאין מלפני הקדוש ברוך הוא
ולולביהן ואתרוגיהן בידן אנו יודעין דישראל
אינן נצוחי'א'.

כעת הכל ברור וידוע. אנחנו המנצחים הגדולים.

החיבוק

ומה יש בסוכה?

הוא לא רק א-ל עליון, ששולח לנו הגנה ומחסה.

הסוכה, זה החיבוק שלו יתברך - אותנו. ה'מינו תחבקני'.

- הוא - כאן ממש.

והוא מגיע אלינו, ומסוכך. ומגן.

דהיינו:

יש בסוכה הגנה. וסיכוך. ומחסה.

- הוא לא 'שולח'. הוא עושה את זה בעצמו. כביכול.

והיה אפשר לחשוב, שה' דואג לנו להגנה. והסוכה היא כה קדושה, שהיא באמת מסוככת עלינו ומצילה אותנו מכל הרעות.

הסוכה, זה ה'יד' שלו. והיא מקיפה אותנו מכל הכיוונים. באהבה עצומה.

וגם זה, ייחודי לעם ישראל.

אבל זה לא כן.

- הקשר האישי. הקרוב כל כך.

זה לא שה' דואג לנו.

זו מהותה של הסוכה.

- זה שה' - בעצמו כביכול - בא ומחבק אותנו!

* * *

גושי בשר מתרוצצים

אז יש חיבור של ה'שם'.

- מה השאלה? דפנות וסכך, ואתרוג ולולב והדסים וערבות!

ויש גם הגנה וסיכוך.

אז אם אנחנו רואים רק דפנות ולולב - זה נשאר דפנות ולולב.

ובכל זה, יש תוכן אחד:

- זה יהיה מצוה גדולה. ונקבל על זה הרבה מאוד שכר.

- אחדות. אהבה.

בארבע המינים - אנחנו אווזים בו. 'מחבקים' אותו כביכול.

אבל זה חסר מאוד!

ובסוכה, הוא זה שמחבק אותנו.

- העיקר - חסר.

אבל יש סייג אחד חשוב מאוד.

זה כמו אדם ששב אל ביתו לאחר יום לימוד-עבודה עמום.

אנחנו יושבים בסוכה. ומנענעים את ארבעת המינים.

ומה הוא רואה שם?

- ומה אנחנו 'רואים' שם?

- כמה גושי-בשר קמנטנים, מתרוצצים.

האמת חייבת להיאמר. זה לא בשר בשר. אין אפשרות לקיים בו את מצות החג.

וזה גם 'לא לענין'. כי יש כאן גם אמא. ואם היא תשמע שהוא מכנה את המתרוצצים הנ"ל כ'גושי בשר', אז הוא עלול להפוך לגוש בשר בעצמו. וכזה שלא מתרוצץ יותר מידי.

– האם האדם הזה טועה?

האם זה לא באמת גושי בשר??

לא. הוא לא טועה. זה בשר. אפשר לבדוק במעבדה.

– אבל הוא הכי טועה שיש!

אלו בניו שלו! עצמו ובשרו!!

הוא 'רואה' – נכון. הוא לא צריך משקפיים.

– אבל הוא לא יודע לפרש את המציאות נכון.

ויותר מכך.

– עבורו – זה באמת לא יותר מאשר גושי בשר!

התוכן האמיתי של ה'גושים' הללו – לא נוגע לו במאומה. לא 'מתגלה' אליו.

כך גם אנחנו.

– סוכה. ארבעת המינים.

מה 'יש' כאן?

מה אנחנו 'רואים' כאן?

אז אם נראה עצים, וענפים, ופרי ספק ראוי לאכילה – אז זה יהיה עצים. וענפים. ופרי.

אבל אם 'נראה' שם את המציאות האמיתית, את התוכן האמיתי – אז המציאות הזו תתגלה אלינו. ותפעל בנו. ותשפיע עלינו.

– ותתאחד איתנו באמת.

ואגב, הסוכה – היא הרבה יותר מה'מינונית'.

– השאלה היחידה היא רק – מה אנחנו 'רואים' בה.

אם 'נראה' את ה' יתברך – כאן, מחבק אותנו, חבוק בידינו – אז זה מה שיהיה כאן.

ואז תתגלה האחדות הנפלאה הזו.

– זו שכל אוצר המילים הקיים, לא יכול לתאר את קצה עומקה.

לתגובות, ולקבלת הגליונות למייל, מנחם ישראל חזן 0533127133m@gmail.com

בגליון החג של 'זהיו לאחד':

'אני מרגיש שאני מהווה מטרד עבור אשתי'.

מה ניתן לעשות כדי לא להיות 'מטרד'?

וכיצד אפשר להתגבר על הכעס – ולא להתפרץ?

את גליונות 'זהיו לאחד' – שאלות ותשובות בענייני שלום בית, אפשר להשיג בביתי, רח' חזון"א 21 שכונת חפציבה, מודיעין עילית. אפשר גם לקבלם למייל הנ"ל.

ניתן לשלוח שאלות למייל זה.

ליעוץ, נא לפנות לפלאפון 0533127133